

วิถีชีวิตชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

Lifestyle of the Villagers of Mekhong Riverside in Tha Sadet Market Community, Mueang, Nong Khai

เกษศิรินทร์ สารีการ / Ketsirin Sarikarn

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

E-mail: ketsirin.gift@gmail.com

การุณย์ บัวเผื่อน / Garoonb Buapheun

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

E-mail: garoonb@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย และนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเสด็จ ให้มีความสุขอย่างยั่งยืนต่อไป ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 ราย ได้แก่ ปรารชญ์ชาวบ้านในชุมชนตลาดท่าเสด็จ แล้วทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยวิธีการพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเสด็จ ส่วนมากเป็นคนในพื้นที่ประกอบอาชีพค้าขาย มีการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายดั้งเดิมเหมือนคนสมัยก่อน วางจากการค้าขาย จะมารวมกลุ่มเดินแอโรบิกที่ลานหายโศก เป็นการออกกำลังกายคลายเครียด มีอุปนิสัยเชื่อฟังผู้นำชุมชน รับฟังเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีหลายเชื้อชาติและใช้ภาษาในการสื่อสารกันหลายภาษา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อุปนิสัยการกิน คำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ มีความผูกพันกับแม่น้ำโขงจะไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำโขง มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุขในการใช้ชีวิต ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยส่งเสียลูกหลานให้เรียนสูงที่สุดเท่าที่ทำได้ ชาวบ้านมีรายได้เพียงพอต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข พอกินพออยู่ ใช้ชีวิตเรียบง่าย ไม่แก่งแย่งแข่งขัน ไม่รีบเร่ง ทำให้ไม่เครียด สุขภาพจิตดี ส่วนใหญ่ค้าขายมานาน รู้จักกันร้านค้าใกล้กันจะสนิทกัน ไม่มีความขัดแย้งในชุมชน มีความเป็นพวกเดียวกัน มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เชื่อและศรัทธาเกี่ยวกับพญานาคมาอย่างยาวนาน เคารพในอาวุโส ผู้ใหญ่ ผู้น้อย มีความกตัญญูต่อบุพการี ผู้คนมีความหลากหลายเชื้อชาติจึงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่อยู่อาศัยกันอย่างกลมกลืน

คำสำคัญ: วิถีชีวิต, แม่น้ำโขง, ชุมชนตลาดท่าเสด็จ

Abstract

The research's objective is to study the lifestyle of the villagers of Mekhong Riverside in Tha Sadet Market Community, Mueang District, Nong Khai Province and to elaborate the findings into the guideline of the sustainable development for the lifestyle of the villagers of Mekhong Riverside in Tha Sadet Market Community. Qualified as the qualitative research type, the researcher conducted an in-depth interview with 20 key informants comprising the local scholars in Tha Sadet Market Community. The data were later

classified for analyzing and synthesizing using the expressive methods. It is found that most of the Mekhong Riverside villagers in Tha Sadet Market Community are originally from the area and make a living on commerce. They lead their life on the basis of simplicity just like their ancestors. When they finish their trade business, they usually get together for an aerobic session at Hai Sok ('No More Sadness') Common Ground since exercising can ease their stress. The villagers listen to their community leaders along with other people's reasons and opinions. They come from different races and rely on various languages in communication. Among the cultural diversity, they care for each other and maintain good relations with each other. The residents also value hygiene and safety a great deal when it comes to eating. They also develop a great attachment for Mekhong River in which they will not litter or let out wastewater into the river. Leading a comfortable life, they all enjoy their life and recognize the importance of education by sending their kids and grandkids to the highest education that they could. The villagers also earn enough to live a comfortable life on the basis of sustainability and simplicity. Since they do not compete or rush, they don't feel that stressed out and that benefits their mental health. Most of the residents have long performed a career in trade so they know each other with their shops located next to one another. There is no argument in the community and the sense of unity is very strong. Moreover, they have long believed and developed a great faith in Naga. They also have a great respect in the elders while the young ones have a great sense of gratefulness towards their parents. Despite the cultural diversity from having people from different races living together, they live in harmony.

Keywords: Lifestyle, Mekhong Riverside, Tha Sadet Market Community

บทนำ

“ตลาดท่าเสด็จ” “ตลาดท่าเรือ” หรือ “ตลาดอินโดจีน” เป็นตลาดขนาดใหญ่ริมแม่น้ำโขง ในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย ซึ่งที่มาของชื่อ “ตลาดอินโดจีน” ก็เพราะตลาดแห่งนี้เป็นศูนย์รวมสินค้าจากหลากหลายประเทศในแถบอินโดจีน ไม่ว่าจะเป็น ไทย ลาว เวียดนาม จีน ฯลฯ และเนื่องจากในอดีตก่อนที่จะมีการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1 ท่าเรือของตลาดสินค้านานาชาติริมแม่น้ำโขงแห่งนี้ เคยใช้เป็นจุดผ่านแดนถาวรสำหรับผู้ที่ต้องการจะเดินทางไปมา ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) บริเวณนี้จึงมีเรือข้ามฟากสัญจรไปมา ระหว่างสองฝั่งแม่น้ำโขงอย่างคึกคัก คนท้องถิ่นจึงนิยมเรียกชื่อตลาดแห่งนี้ในอีกชื่อหนึ่งว่า “ตลาดท่าเรือ” ต่อมาในปี พ.ศ.2498 ได้เกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช” พร้อมด้วย “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ” ได้เสด็จพระราชดำเนินมาเยี่ยมเยียนราษฎรผู้ประสบอุทกภัยในจังหวัดหนองคาย และได้เสด็จ ขึ้นจากเรือพระที่นั่ง ณ ท่าเรือของตลาดสินค้านานาชาติแห่งนี้ภายหลัง “ตลาดท่าเรือ” จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ตลาดท่าเสด็จ” และเรียกติดปากกันมาจนปัจจุบัน จุดเด่นของตลาดท่าเรือแห่งนี้ คือ มุ่งเน้นการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดั้งเดิม ของอาคารไว้แล้ว ยังมีสิ่งแวดล้อมไปด้วยบรรยากาศของเมืองเล็กๆที่น่ารัก และทิวทัศน์อันงดงามของที่ตั้งอาคาร ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คนอาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง จึงเป็นที่สนใจในกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวนมาก (สิมิลลาโหมส, 2557) ตลาดท่าเสด็จอยู่ตามแนวริมแม่น้ำโขง ในพื้นที่ของชุมชนศรีชมชื่น หมู่ที่ 4 ชุมชนศรีชะเกษ-ศรีเมือง หมู่ที่ 5,6 และ ชุมชนศรีคุณเมือง-ลำตวน หมู่ที่ 7,8 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ซึ่งจังหวัดหนองคายได้รับการคัดเลือกจากนิตยสาร The Us Magazine Modern Maturity ฉบับเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน พ.ศ.2544 ให้เป็นบ้านพักนักร้องรองจากบ้านตนเอง ติดอันดับสถานที่ที่ดีที่สุดในโลกสำหรับผู้สูงอายุชาวอเมริกัน ลำดับที่ 7 จากเมือง ที่ได้รับการจัดลำดับทั้งหมด 15 แห่ง จากการสำรวจแหล่งพักผ่อนทั้งหมด 40 แห่งทั่วโลก โดยมีความหลากหลายในเรื่อง

อาหาร มีความเป็นธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรมสืบทอดมานาน ค่าครองชีพไม่สูง รวมถึงมีเส้นทางสู่อินโดจีน (เทศบาลเมืองหนองคาย, 2556)

จังหวัดหนองคายเป็นบริเวณที่สำคัญ มีเมืองเก่าหลายเมือง และมีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับผู้คนของทั้งสองฝั่งโขงอย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ปัจจุบันหนองคายยังได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งศิลปวัฒนธรรม ที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงตอนเหนือสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดน้ำโขงยาวที่สุดในประเทศ อันเป็นภูมิประเทศที่งดงามและมีศักยภาพที่จะขยายตัวทางเศรษฐกิจการค้าชายแดน และพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (เขมโซต ภูประเสริฐ, 2552)

ในปี พ.ศ.2558 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (The ASEAN Economic Community) ซึ่งจังหวัดหนองคาย มีเส้นทางเศรษฐกิจมุ่งสู่ประตูอาเซียน เป็นจุดศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าขนาดใหญ่ เพื่อส่งไปยังประเทศต่างๆ มีเส้นทางรถยนต์ รถไฟ เชื่อมต่อและใกล้เมืองหลวงของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยห่างจากเมืองหลวงของลาว คือ นครหลวงเวียงจันทน์ เพียง 30 กิโลเมตร ประกอบกับปี พ.ศ.2556 สภาสหภาพยุโรปเพื่อการท่องเที่ยวและการค้า (European Union Council on Tourism and Trade-ECTT) เลือก สปป.ลาว เป็น “ปลายทางที่ดีที่สุดสำหรับนักท่องเที่ยว” และ “ปลายทางทางด้านวัฒนธรรมยอดเยี่ยม” อันดับ 1 ของโลก จึงกล่าวได้ว่าจังหวัดหนองคายสามารถเป็นทั้ง ที่ท่องเที่ยว ที่พัก เป็นเส้นทางผ่านเชื่อมโยงไปยังสถานที่ต่างๆ (เทศบาลเมืองหนองคาย, 2556)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่องวิถีชีวิตชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเตด็จ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แล้วนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเตด็จ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เพื่อให้เกิดความสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเตด็จ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ 1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสารวิชาการ การสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต รวมถึงการศึกษาจากวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) ใช้แนวคำถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) ซึ่งให้อิสระในการตอบคำถาม มุ่งเน้นถึงองค์ความรู้ ที่เกี่ยวกับชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเตด็จ แล้วทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยวิธีการพรรณนาภายในขอบเขตการศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเตด็จ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

วิถีชีวิตชุมชนมีความเป็นมายาวนานในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ เปรียบเสมือนแผนภาพความเป็นจริงของสัมพันธภาพ เชื่อมโยง และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม เป็นความรู้ในลักษณะขององค์รวมที่ค่อยๆ สะสมประสบการณ์ และก่อร่างสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้และการคิดร่วมกันขึ้นเป็นแบบแผนความรู้และสังคม วัฒนธรรมอันหลากหลาย (เสนห์ จามริก, 2542)

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530 ให้ความหมายไว้ว่า วิถี หมายถึง สาย, แนว, ถนน ทาง (ป.) ชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต หมายถึง ความเป็นไปในการดำรงชีวิต เกี่ยวพันตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย อันเป็นกระบวนการต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา แต่อาจจะแตกต่างกันไปตามสิ่งแวดล้อมและสภาพสังคม (ราชบัณฑิตสถาน, 2546) จึงอาจกล่าวได้ว่า วิถีชีวิต หมายถึง ความเป็นไปในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์

ทั้งทางด้านชีวิตความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ (เครื่องมือ เครื่องใช้) วัตถุต่างๆ รวมถึงเรื่องความเชื่อ ความรู้ ความคิด อุดมคติ (สไตน์ สร้างโชค, 2541) จากความหมายข้างต้นสามารถจำแนกองค์ประกอบได้ดังนี้

1. ด้านรูปแบบวิถีชีวิต Levy, Dignan และ Shirreffs (1992) กล่าวว่าวิถีชีวิตประกอบด้วย 10 รูปแบบ คือ รูปแบบการทำงาน หมายถึง ลักษณะงานที่ทำ สถานที่ทำงาน ชนิดของงาน รูปแบบการนันทนาการ หมายถึง การใช้เวลารว่างในการทำกิจกรรมต่างๆ รูปแบบความพึงพอใจในชีวิต หมายถึง มีความพอใจในชีวิตตนเอง พึงพอใจในสิ่งที่ตนเองได้รับ พึงพอใจในสิ่งที่ตนเองทำและที่มีอยู่ เห็นคุณค่าของตนเอง รูปแบบการจัดความเครียด หมายถึง แนวทางที่บุคคลใช้รับมือกับ ความเครียดที่เกิดขึ้น รูปแบบการรับรู้และเข้าใจ หมายถึง ขบวนการคิด การแสวงหาความรู้ การตัดสินใจ วิธีการแก้ปัญหา รูปแบบการติดต่อสื่อสาร หมายถึง วิธีการหรือช่องทางที่จะบอกถึงความต้องการ ความจำเป็น ความรู้สึก ความคิด ของตนเองให้บุคคลอื่นรู้ เพื่อสื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน รูปแบบการสร้างสัมพันธภาพ หมายถึง การมีมนุษยสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล เพื่อสร้างความเข้าใจความสัมพันธ์กันระหว่าง บุคคลในครอบครัว เพื่อน และสังคม การมีภาวะผู้นำ รูปแบบทางโภชนาการ หมายถึง ทักษะการเลือกอาหาร การเลือกอาหาร การรับประทานอาหาร ชนิดของอาหาร แหล่งอาหาร การบริโภค หมายถึง การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ เลือกใช้บริการต่างๆ และรูปแบบด้านระบบนิเวศน์ หมายถึง การกระทำของบุคคลที่ส่งผลต่อระบบนิเวศน์ เป็นการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งแวดล้อม ถ้าบุคคลทำให้สิ่งแวดล้อมเสีย จะทำให้ระบบนิเวศน์เปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล

2. ด้านการดำเนินชีวิต

2.1 วิถีชีวิตของคนเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงเสมอไม่หยุดนิ่ง มีลักษณะของวิถีการดำเนินชีวิต 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพชีวิต การดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสุขสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ การมีส่วนร่วมและทำประโยชน์ให้กับตนเอง สังคม ด้านการเรียนรู้ เสริมสร้างความสามารถทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านระบบเศรษฐกิจครัวเรือน รายได้ เงินเดือน ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนอื่นๆที่ได้จากการประกอบอาชีพ รายจ่าย หนี้สิน ด้านสุขภาพครัวเรือน สภาพที่ร่างกายจิตใจมีความสมบูรณ์ และด้านการเป็นสังคมชุมชน ความสัมพันธ์ของคนที่เกิดขึ้นในและนอกชุมชน (เจตน์องอาจ, 2553)

2.2 องค์ประกอบเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ตามวิถีชีวิตที่คนไทยใช้เป็นหลักในการปฏิบัติ เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมนั้นๆ ประกอบด้วย

(1) ค่านิยม เป็นการยอมรับนับถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่คนหรือกลุ่มคนในสังคมมีต่อสิ่งต่างๆ อาจจะเป็นวัตถุ ความคิด หรือการกระทำ ค่านิยมที่สำคัญ คือ ค่านิยมทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐาน หรือมาตรฐานของพฤติกรรมทั้งหลายของบุคคล ค่านิยมทำหน้าที่แบบแผนในการตัดสินใจ และการแก้ไขข้อขัดแย้งต่างๆ ค่านิยมทำหน้าที่ เป็นแรงจูงใจ หรือผลักดันของบุคคล

(2) ความเชื่อ คือ การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ เมื่อเกิดการบ่มความเชื่อโดยอาศัยสิ่งแวดล้อมที่สัมผัสได้เป็นประจำ เป็นเครื่องช่วยให้ความเชื่อเจริญเติบโต จึงเกิดความเชื่อในรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

(3) จารีตประเพณี หมายถึง ระเบียบแบบแผนของพฤติกรรมที่มนุษย์ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยมุ่งถึงสิ่งที่เป็น การกระทำภายนอกของมนุษย์เท่านั้น จารีตประเพณีอาจเป็นการเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เฉพาะอาชีพ เฉพาะท้องถิ่น ซึ่งจารีตประเพณีของสังคมหนึ่งอาจจะแตกต่างจากสังคมหนึ่งก็ได้

(4) สังคมและวัฒนธรรม หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่รวมกันในบริเวณใดบริเวณหนึ่งมาช้านานจนรู้สึกว่าเป็น พวกเดียวกัน และมีภาษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีทางในการดำรงชีวิตร่วมกันเป็นแบบอย่างเดียวกัน (อลังการเจริญสุข, 2554)

ผลการวิจัย

ภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเป็นเพศชาย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 เป็นเพศหญิง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-50 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา มีอายุระหว่าง 61-70 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และอายุสูงกว่า 70 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 18 คน คิดเป็น ร้อยละ 90.0 รองลงมาประกอบอาชีพรับราชการ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ปวช.-ปวส. จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมา มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย/เดือนอยู่ในช่วง สูงกว่า 10,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ย/เดือนอยู่ในช่วงระหว่าง 5,001-10,000 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน 21-30 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมา มีระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน 11-20 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0

ด้านรูปแบบวิถีชีวิต จากผลการวิจัย พบว่า ชาวบ้านในชุมชนตลาดท่าเสด็จส่วนมากเป็นคนในพื้นที่ประกอบอาชีพค้าขาย บางส่วนเป็นคนต่างถิ่นมาเช่าพื้นที่เพื่อทำการค้า เริ่มเปิดร้านแปดโมงเช้าและปิดร้านหกโมงเย็น ของทุกวัน ไม่มีวันหยุด มีทั้งชาย อยู่ในตึก ในตัวบ้าน ตั้งแผงขายสินค้าบริเวณหน้าร้าน และหาบเร่แผงลอย เส้นทางของตลาดท่าเสด็จคือมีความหลากหลายของสินค้า คนในชุมชนใช้เวลาในตอนเช้าก่อนเปิดร้านหรือหลังจากการค้าขายในแต่ละวันเดินเล่นริมโขง หรือปั่นจักรยานบริเวณทางเดินริมโขงเพราะบรรยากาศดี หากว่างเว้นจากการค้าขายก็จะมาเดินแอโรบิคที่ลานหายโสภ ในช่วงเย็นวันเสาร์จะมีตลาดถนนคนเดินให้เดินเที่ยว และในเช้าวันอาทิตย์จะมีกิจกรรมตักบาตรริมโขง ชาวบ้านในชุมชนตลาดท่าเสด็จมีความพอเพียงในการใช้ชีวิต รายได้พอใช้จ่าย ไม่เดือดร้อน ส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายดั้งเดิมเหมือนคนสมัยก่อน มีความสุข มีความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิใจในอาชีพค้าขาย ตลาดท่าเสด็จอยู่ในจังหวัดหนองคายซึ่งเป็นเมืองที่สงบ ผู้คนอยู่แล้วสบายใจ แต่ถ้าเกิดความเครียด จะออกกำลังกายคลายเครียด ใช้กิจกรรมนันทนาการต่างๆ เข้ามาเสริม หาเวลาไปเที่ยว ไปเปิดหูเปิดตา ออกไปพบปะพูดคุยกับคนอื่น ๆ พยายามทำความเข้าใจว่าความเครียดย่อมเกิดขึ้นได้กับทุกคนเป็นเรื่องธรรมดา ทำจิตใจให้สงบ คิดแง่บวก การรับรู้และเข้าใจเป็นแบบทั่วไปไม่ซับซ้อน มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ มีการรับรู้และติดตามข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ตามสื่อต่างๆ อยู่เสมอไม่ล่าช้า มีอุปนิสัยเชื่อฟังผู้นำชุมชน รับฟังเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการประชุมเพื่อขอความคิดเห็นและตัดสินใจในชุมชน อยู่ใกล้ชิดและเข้าถึงกันได้ง่าย จึงมักเข้าไปพูดคุยกันโดยตรง การประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าวสาร ของคนในชุมชนมักจะใช้เสียงตามสาย เนื่องจากมีหลายเชื้อชาติจึงใช้ภาษาในการสื่อสารกันหลาย ภาษา ภาษาอีสานเป็นภาษาท้องถิ่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน รวมทั้งมีการใช้ภาษาไทย ภาษาอีสาน ภาษาลาว ภาษาจีน ภาษาเวียดนาม ปะปนกันไป คนในชุมชนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันกันเสมอ มีการกล่าวคำทักทายด้วย อธิษฐานที่ดี มีการจัดกิจกรรมของชุมชนเพื่อพบปะพูดคุยและสร้างความสามัคคี เรียกประชุมชาวบ้านเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับชุมชนมากขึ้น มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อุปนิสัยการกินส่วนใหญ่ทานอาหารแบบพื้นเมืองอาหารอีสาน เลือกทานอาหารง่ายๆ ไม่พิถีพิถัน แต่เน้นความสะดวก ไม่ค่อยมีเวลาในการประกอบอาหาร เพื่อรับประทานเอง ร้านค้าที่ใกล้เคียงกันมีการพบปะพูดคุยสนทนากันและทานอาหารร่วมกัน โดยคำนึงถึงความสะดวกและปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ต่างๆ จะเลือกซื้อตามความจำเป็น ในราคาที่เหมาะสม ไม่นิยมของหรูหรา ราคาแพง ซึ่งจะซื้อจากห้างสรรพสินค้าหรือร้านค้าใกล้บ้าน เมื่อมีสินค้าลดราคา สินค้าจัดโปรโมชั่น คิดพิจารณาเลือกซื้อก่อนเสมอ คนในชุมชนมีความผูกพันกับแม่น้ำโขง ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำโขง มีจิตสำนึกในการรักษาภูมิทัศน์และรักษาสภาพแวดล้อม แนะนำลูกค้าหรือคนต่างถิ่นให้ช่วยกันรักษาความสะอาด ทั้งถนน บ้านเรือน แม่น้ำ และเทศบาลเมืองหนองคายให้การสนับสนุนโดยการจัดให้มีรถขยะเข้าเก็บขยะบริเวณตลาดท่าเสด็จเป็นประจำทุกวัน

ด้านการดำเนินชีวิต จากผลการวิจัย พบว่า ชาวชุมชนตลาดท่าเสด็จมีคุณภาพชีวิตที่ดี เนื่องจากค้าขายดีจึงมีฐานะดีขึ้น ความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุขในการใช้ชีวิต ในชุมชนมีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน บรรยากาศค่อนข้างสงบ เรียบง่าย ผ่อนคลาย ทำให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่ เนื่องจากต้องค้าขาย จึงไม่มีเวลาเรียนรู้เพิ่มทักษะในการทำงาน และโอกาสในการเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการทำงานค่อนข้างน้อย เพียงแต่นำประสบการณ์ในการค้าขายแต่ละวันมาปรับใช้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะเพิ่มทักษะให้ความรู้เกี่ยวกับการขายการตลาดนั้นน้อยมาก แต่ยังให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยส่งเสียลูกหลานให้เรียนสูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ คนในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้จากการค้าขาย แต่เป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน ในช่วงเทศกาลจะคึกคัก ขายดี รายได้เพียงพอต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข พอมีพออยู่ รู้จัก เก็บออม ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยสิ้นเปลือง บางคนมีภาระหนี้สินเป็นค่าเช่าพื้นที่ค้าขายซึ่งค่อนข้างสูง ตลาดท่าเสด็จ อากาศดี สภาพแวดล้อมดี ทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีการใช้ชีวิตเรียบง่าย ไม่แก่งแย่งแข่งขัน ไม่ต้องเร่งรีบ ทำให้ไม่เครียด สุขภาพจิตดี คนในชุมชนใส่ใจดูแลสุขภาพกันมากขึ้น โดยการออกกำลังกาย ทานผักผลไม้ ทานอาหารที่มีประโยชน์ หากเจ็บป่วยจะซื้อยาหรือเข้ารักษาที่โรงพยาบาลได้สะดวกทันทั่วทั้งที่เพราะอยู่ในตัวเมือง มีสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การคมนาคมสะดวก ส่วนใหญ่ค้าขายมานาน รู้จักกัน คนในครอบครัวดูแลกันเป็นอย่างดี ให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกหลาน ให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน คนในชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน รับฟังความคิดเห็น ปฏิบัติตามและยอมรับในกฎระเบียบต่างๆ ของชุมชน มีความเรียบง่ายของการกิน การอยู่ การดำเนินชีวิต มีความเป็นพวกเดียวกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นสังคมค้าขายที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่แย่งลูกค้า ไม่ขายตัดหน้า ค่อนข้างมีความเป็นวัตถุนิยม นับถือศาสนาพุทธ มีการเข้าวัดฟังธรรมในวันหยุดหรือวันสำคัญทางศาสนา มีความเชื่อในเรื่องเวรกรรม บาป บุญ คุณ โทษ เลื่อมใสศรัทธาองค์หลวงพ่อบุญไฟ วัดโพธิ์ชัย พระคู่บ้านคู่เมืองของหนองคาย เชื่อและศรัทธาเกี่ยวกับพญานาคมานาน มีการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ เคารพในอาวุโส ผู้ใหญ่ ผู้น้อย มีความกตัญญูต่อบุพการี ห้ามลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่มองไม่เห็นตามความเชื่อของคนในชุมชน วัดเป็นศูนย์รวมและเป็นศูนย์กลางการจัดงานบุญเทศกาลตามประเพณี มีการจัดงานออกพรรษา ที่ยิ่งใหญ่ ผู้คนแห่ไปชมบั้งไฟพญานาค ซึ่งพญานาคเป็นเสมือนสัญลักษณ์ของจังหวัดหนองคาย และแห่นมเนื่องเป็นอาหารเวียดนามที่ขึ้นชื่อนิยมซื้อเป็นของฝาก คนไทยเชื้อสายอื่นอย่างเช่น ลาว เวียดนาม ก็ยึดถือตามประเพณีไทยเป็นหลัก เริ่มมีการรักษาวินัยธรรมการแต่งกายแบบดั้งเดิมโดยการนุ่งซิ่น มีวัฒนธรรมแบบชาวอีสานทั่วไป ทั้งการกิน การอยู่ และการพูดคุย ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด ผู้คนมีหลากหลายเชื้อชาติจึงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่อาศัยอยู่กันอย่างกลมกลืน

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องวิถีชีวิตชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เพื่อทราบถึง วิถีชีวิตชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเสด็จ โดยมุ่งเน้นศึกษาในด้านรูปแบบวิถีชีวิตและด้านการดำเนินชีวิต ซึ่งผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้

รูปแบบวิถีชีวิตของชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเสด็จ ส่วนมากเป็นคนในพื้นที่ประกอบอาชีพค้าขาย มีการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายดั้งเดิมเหมือนคนสมัยก่อน ห่างจากการค้าขายจะมารวมกลุ่มเต้นแอโรบิคที่ลานหายโศก เป็นการออกกำลังกายคลายเครียด สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า วิถีชีวิตของคนในสังคมหนึ่งๆ เป็นแบบแผนหรือแนวทางพฤติกรรมที่คนกลุ่มหนึ่งใช้ร่วมกัน หรือยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อๆ กันมา มีปัจจัยทางสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม เป็นตัวกำหนดการจรรีบบางทางสังคมและพฤติกรรมของแต่ละคนในสังคมนั้น (สุนันท์ธนา แสนประเสริฐ, 2540) และชุมชนแต่ละชุมชนต่างเป็นที่รวมคนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน มีความปรารถนาความสำเร็จในเป้าหมายของชุมชนร่วมกัน ชุมชนที่มีวิถีชีวิตในตนเองจะช่วยให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกแนบแน่นขึ้น มีความตื่นตัวในการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนเสมอ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2547) ชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเสด็จมีอุปนิสัยเชื่อฟังผู้นำชุมชน รับฟังเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เนื่องจากบรรทัดฐานทางสังคมเกิดจากคนจำนวนมาก

มองเห็นว่าเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และยอมรับพฤติกรรมเหล่านั้น (สนธยา มโหทาน, 2546) นอกจากนี้ชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเสด็จยังมีหลายเชื้อชาติและใช้ภาษาในการสื่อสารกันหลายภาษา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อุปนิสัยการกิน คำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ มีความผูกพันกับแม่น้ำโขงจะไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำโขง ดังที่ ประเวศ วะสี (2535) เสนอว่ามนุษย์ในฐานะหน่วยชีวิตที่ดำรงอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมจะมีกระบวนการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเพื่อรักษาดุลยภาพกับสิ่งแวดล้อม ทั้งการปรับตัวในเชิงพฤติกรรมและการปรับในระดับจิตสำนึก ซึ่งการปรับตัวอย่างต่อเนื่องนี้ก่อให้เกิดแบบแผนความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งขึ้นมาในระดับบุคคลเรียกว่า วิถีชีวิต

การดำเนินชีวิตของชาวบ้านริมแม่น้ำโขงในชุมชนตลาดท่าเสด็จ มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุขในการใช้ชีวิต ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยส่งเสียลูกหลานให้เรียนสูงที่สุดเท่าที่ทำได้ ชาวบ้านมีรายได้เพียงพอต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข พอกินพออยู่ ใช้ชีวิตเรียบง่าย ไม่แก่งแย่งแข่งขัน ไม่รีบเร่ง ทำให้ไม่เครียด สุขภาพจิตดี ส่วนใหญ่ค้าขายมานาน รู้จักกัน ร้านค้าใกล้กันจะสนิทกัน ไม่มีความขัดแย้งในชุมชน มีความเป็นพวกเดียวกัน มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เชื่อและศรัทธาเกี่ยวกับพญานาคมาอย่างยาวนาน เคารพในอาวุโส ผู้ใหญ่ ผู้น้อย มีความกตัญญูทักท้วงต่อบุพการี ผู้คนมีหลากหลายเชื้อชาติจึงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่อยู่อาศัยกันอย่างกลมกลืน ซึ่ง อานนท์ อาภาภิรมย์ (2525) เสนอว่าวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิต (Way of Life Style) เป็นการรวมกันอย่างมีระเบียบ แบบแผนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของการกระทำที่เป็นพฤติกรรม โดยผ่านกระบวนการกล่อมเกลางานสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่ง เพื่อให้สมาชิกในสังคมได้รับและยึดถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ทั้งด้านพฤติกรรม ความเชื่อ เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต้องประสบต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการให้การอบรม โดยตรงหรือโดยอ้อม

ข้อเสนอแนะ

1. จังหวัดหนองคายถือว่าเป็นอีกหนึ่งประตูสู่อาเซียน ภาครัฐและเอกชนควรจะต้องเล็งเห็นความสำคัญและสนับสนุน การท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม
2. ควรให้มีการพัฒนาตลาดท่าเสด็จให้มีความพร้อม เพื่อรองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดหนองคาย แต่กีดขวางไว้ซึ่งวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย
3. เทศบาลเมืองหนองคายควรเข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการกระตุ้นการค้าขายในตลาดท่าเสด็จ ให้ชาวบ้านในชุมชนตลาดท่าเสด็จมีรายได้ที่ดีขึ้น
4. ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนเพิ่มมากขึ้น มีจิตอาสาพัฒนาชุมชนสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ หรือมีนโยบายต่างๆ ที่จะมาส่งเสริม เพื่อนำไปสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้
5. คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและมีความผูกพันกับวิถีชีวิตในชุมชนตลาดท่าเสด็จ จึงควรอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกให้ สืบทอดถึงลูกหลานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2547. การมีส่วนร่วมของชุมชน นโยบายและกลวิธี. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภา การพิมพ์.
- เชมโซต ภูประเสริฐ และคณะ. 2552. พัฒนาการของชุมชนประวัติศาสตร์ริมแม่น้ำโขงจังหวัดหนองคาย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เจตน์ งามอาจ. 2553. วิถีชีวิตชุมชนก๊วยเตี๋ยวเรือคลองรังสิตประยูรศักดิ์ ในเขตเทศบาลตำบลัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เทศบาลเมืองหนองคาย. 2556. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ.2557-2561. หนองคาย: เทศบาลเมืองหนองคาย.
- ประเวศ วะสี. 2535. ประชาคมตำบล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.

- ราชบัณฑิตยสถาน. 2530. พจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- สดีโส สร้างโชค. 2541. การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านวังน้ำมอก อำเภอ ศรี
เชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สนธยา มโหทาน. 2546. วิถีชีวิตชุมชน: ชีวิตที่มีความหมาย. กรุงเทพฯ: กองสนับสนุนสุขภาพประชาชนกรม
สนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- สมิหลาไหมส์. 2557. แวะเที่ยวตลาดท่าเรือท่าเสาดีจ. สืบค้นจาก www.samilatimes.co.th/?p=3747.
- สุนันท์ธนา แสนประเสริฐ. 2540. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดนนทบุรีภายใต้การจัดการและ
การมีส่วนร่วมของประชาชน. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและจัดการท่องเที่ยว,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสนห์ จามริก. 2542. การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- อลังการ เจริญสุข. 2554. รูปแบบวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงโปว์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี. รายงานการศึกษาอิสระ
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อานนท์ อาภาภิรมย์. 2525. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์.
- Levy, M., Dignan, M. & Shirreffs, J. 1992. **Targeting wellness: The Core**. New York: McGraw-Hill.